

Kategorije ljudi kojima pripada zekat

Pod kategorijama ljudi kojima pripada zekat podrazumijevaju se oni kojima pripada zekat, tj. oni koji imaju pravo na zekat.

Uzvišeni Allah je precizno odredio kategorije ljudi kojima pripada zekat i ograničio je pravo na zekat na osam kategorija ljudi, a to su:

1. Fakiri (Siromašni);
2. Miskini (Nevoljnici);
3. Oni koji sakupljaju zekat;
4. Oni čija srca treba pridobiti;
5. Za otkup iz ropstva;
6. Oni koji su prezaduženi;
7. U svrhe na Allahovom putu i
8. Putnik.

Prvo: Siromasi

Siromah je ona osoba koja nema u osnovi ništa od hrane, a rečeno je i da je to osoba koja posjeduje minimum imetka koji mu nije dovoljan za egzistenciju.

Mjerilo za siromaštvo nije količina imetka dovoljna za egzistenciju samo jedne osobe, već količina imetka dovoljna za tu osobu i svih ostalih članova porodice za koje je odgovoran. Također, nije mjerilo samo ono što je dovoljno za jelo, piće, stanovanje, odjeću, već obuhvata čak i imetak za očuvanje čestitosti.

Na primjer, pretpostavimo da je mladić u potrebi za bračnim drugom, od imetka ima onoliko koliko mu je dovoljno za jelo, piće, odjeću i stanovanje, a što nije dovoljno za vjenčani dar mladoj (mehr). U tom slučaju će mu se dati od zekata onoliko koliko mu je potrebno, pa čak i ako je taj iznos veliki^[1].

Poseban slučaj po pitanju siromaha?

Ako čovjek, koji je sposoban da zaradi, nema imetka, a želi da se posveti sticanju znanja, da li će mu se dati zekat?

U ovom slučaju daće mu se zekat, zato što je traženje i sticanje znanja vrsta borbe na Allahovom putu[2].

Drugo: Nevoljnici

Nevoljnik je onaj koji je manje siromašan od siromaha, ali ono što posjeduje nije mu dovoljno za podmirivanje osnovnih potreba, kao što je pojasnio Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, riječima: **“Nije nevoljnik onaj koji ide od čovjeka do čoveka i koga zadovolji i odvrati od traženja jedan ili dva zalogaja, ili jedna ili dvije datule. Nevoljnik je onaj koji se ne može zadovoljiti, koga ljudi ne prozriju, pa mu udijele milostinju, ko ne ustane da radi, već prosi od ljudi”**[3].

Nevoljnik prati siromašnog u pogledu propisa.

Treće: Oni koji sakupljaju zekat

U ovu kategoriju spadaju ljudi koje je odredio i poslao vladar da prikupljaju zekat. Vladar ovoj kategoriji ljudi daje od zekata onoliko koliko je dovoljno njima i njihovim pomagačima za njihov odlazak i povratak, tj. daje im naknadu za njihov rad, bez obzira da li su oni bogati ili nisu u potrebi za novcem.

Četvrto: Oni čija srca treba pridobiti

Pod ovom kategorijom ljudi se podrazumijevaju vođe naroda kojima su ljudi poslušni. Dakle, to su oni čija je srca potrebno pridobiti iz sljedeća tri razloga:

1) Očekivanje da primi Islam, tj. da je osoba nevjernik i očekuje se da primi Islam. U slučaju da se ne očekuje njegov prelazak na Islam, neće mu se dati zekat. Onaj čiji se prelazak na islam očekuje, poznaje se kroz nekoliko stvari, kao na primjer da naginje muslimanima ili osjeća naklonost prema njima, ili da traži islamsku literaturu i slično tome.

2) Radi sprječavanja zla. Pod tim se podrazumijeva osoba koja je zla prema muslimanima, nanoseći im štetu u imetku i časti. Njemu se daje zekat da bi se sprečilo njegovo zlo i neprijateljstvo.

3) Ako se priželjkuje jačanje vjerovanja davanjem zekata toj osobi, kao na primjer kada je u pitanju čovjek slabog i krhkog vjerovanja, koji zanemaruje neke od obligatnih dužnosti, onda se njemu daje zekat sa ciljem jačanja njegovog vjerovanja.

Peto: Otkup iz ropstva

Otkup iz ropstva biva na nekoliko načina, a to su:

1) Mukatibun - to su oni koji su otkupili sami sebe od svojih vlasnika, i daje im se zekat s namjerom oslobađanja od ropstva;

2) Ako je u pitanju zarobljenik, musliman koji je u rukama neprijatelja Islama, daće mu se zekat da bi se oslobodio iz ropstva (kaucija);

3) Da je u pitanju rob, pa se kupuje novcem zekata da bi se oslobodio.

Šesto: Onima koji su prezaduženi

Prezaduženi: To je dužnik koji je posudio nešto na dug radi potrebe, bez činjenja grijeha prema Uzvišenom Allahu i Njegovom Poslaniku, a nije u mogućnosti da vrati dug. Zekat mu se daje da izmiri obaveze duga.

Postoje dve vrste prezaduženih:

Prva: Osoba koja nastoji da pomiri dvije zavađene strane, to jest, da postoji neprijateljstvo i svađa između dvije skupine ili dvije osobe, i da neko pokušava da ih pomiri i izgladi međuljudske odnose.

Nekada nije moguće popraviti stanje između dvije zavađene strane osim davanjem imetka, tako da osoba kaže: Obavezujem se da svakom od vas dam određeni iznos novca, pod uslovom da se pomirite. Ako se oni dogovore sa njim i prihvate taj prijedlog, onda će se dati iznos zekata toj osobi (koja ih je pomirila) u vrijednosti utrošenog imetka, pa makar bio izmiritelj bogat.

Druga: Prezaduženik koji je siromašan tj. svojstveno mu je siromaštvo i nije u mogućnosti da izmiri obaveze ili dugove, a ima od imetka onoliko koliko je dovoljno za njega i njegovu porodicu.

Pitanje: Da li je dozvoljeno oprostiti dug siromašnom dužniku sa namjerom zekata?

Ovo pitanje je najlakše pojasniti na primjeru da čovjek ima dužnika koji je siromašan i traži od njega određeni iznos na ime duga, a zajmodavac ima obavezu da izdvoji zekat na isti iznos koji mu duguje njegov dužnik, da li spada obaveza zekata sa zajmodavca ukoliko ga bude dao svom dužniku sa namjerom zekata?

Ispravno mišljenje je da to nije dozvoljeno, niti će za takav postupak biti nagrađen, zato što je zekat u ovom slučaju davanje i uzimanje istog, i zato što ovo spada pod davanje lošeg uzetog od onog što je dobro.

Sedmo: U svrhe na Allahovom putu

Pod ovom kategorijom se podrazumijevaju oni koji se bore na Allahovom putu, i sve ono što im služi u borbi na Allahovom putu. Dakle, njima se daje zekat.

Neki od islamskih učenjaka su činjenje dobrih djela i ulaganja u javna dobra uvrstili u ovu kategoriju. Ovom mišljenju se može prigovoriti, zato što, da je to tačno pojasnio bi Časni Kur'an i Sunnet Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem. Stoga, ispravno je da se svrhe na Allahovom putu svode samo na one koji se bore na Allahovom putu, kao i one koji ih pomažu na tom putu, dok sve mimo toga ne spada pod ovu kategoriju i nije im dozvoljeno izdvajanje zekata^[4].

Osmo: Putnik

Putnik je osoba koja je krenula na put, a kod sebe nema dovoljno imetka da bi stigla do svog mjesta, stoga će se dati iznos zekata koji bi pokrio njegove putne troškove, pa čak i u slučaju da je putnik bogat u svojoj zemlji. Ovdje se uzima u obzir njegovo loše finansijsko stanje tokom putovanja, pod uslovom da se nalazi na putovanju koje je dozvoljeno, jer davanje zekata osobi koja putuje da bi činila grijeha i razvrat nije dozvoljeno. U tom slučaju bi to spadalo u potpomaganje u grijesima.

Kategorije kojima nije dozvoljeno dati zekat su:

1) Bogataši;

2) Nevjernici, zato što je davanje zekata njima njihovo pomaganje u nevjerstvu i smatranje njihovog nevjerstva ispravnim.

3) Onima koje je čovjek obavezan da izdržava, kao što je supruga, očevi, majke, djedovi, nane, kao i potomstvo.

4) Članovima Poslanikove, sallallahu 'alejhi ve sellem, porodice, a to su: sinovi Hašimovi, sinovi Abdul - Muttaliba, dok neki smatraju samo sinovi Hašimovi.

Pripremio:

Prof. Ferid Aljović

^[1] Muhammed b. Salih el-Usejmin, **Eš - Šerhul - mumti'a 'ala zadil - mustekni'a**, (6/220).

^[2] **Er - Revdu el-murbi'a**, (3/310), **El - Ihtijarat el - fikhijje** lišejhil - islam ibn Tejmije, str. 105.

^[3] Buhari, poglavlje o zekatu, br. 1479.

^[4] Muhammed b. Salih el-Usejmin, **Eš - Šerhul - mumti'a 'ala zadil - mustekni'a**, (6/241 - 242).

PROPISI ZEKATA